

ג. שני הנידונים קשורים בצד אחד בלבד; שאם ננקוט שהנפקד אינו נאמן לומר 'החזרתי', אזי בשטר-כיס היוצא על היתומים גובה את כולו. ואולם לפי רב חסדא שאמר שנאמן לומר 'החזרתי' אפשר שבשטר כיס גובה כולו, (שיש להניח שאם פרע, היה מודיעים קודם מותו) או חציו (שלא אנסו מלאך המות ולא הספיק להודיעם).

דפים עא – עב

קל. א. מהם ההבדלים בין מכירה; נתינה; חלוקת אחים; הקדש – של השדה, לענין היכללות וטפלות של שאר נכסים עם השדה?

ב. המקדיש שני אילנות – האם הקדיש את הקרקע הסמוכה להם? וכשהוא בא לפדותם, בכמה הוא פודה?

א. במוכר שדהו נחלקו תנאים אם מוכר בעין יפה או ברעה. ונפ"מ לענין אם צריך ליקח לו דרך לבורו. ולכו"ע המוכר את השדה – אין הבורות והשובכין והגתות ואילנות גדולים וחשובים, בכלל מכירתו. ואילו במתנה – נותן בעין יפה, וגם כל הדברים בכלל המתנה. (מלבד חפצים מטלטלים שאינם נצרכים לשדה. רשב"ם. ונחלקו ראשונים לענין דברים שאינם בתוכה, כגון היציע הסמוך לבית).

ב. אחין שחלקו – זכו בכולם, מלבד לענין דרך לשדה הפנימית, שנחלקו בדבר רב ושמואל (לעיל סה) אם צריך ליקח לו דרך אם לאו.

המקדיש את השדה – לת"ק: הקדיש את כולה, כמתנה. ושיטת ר' שמעון (דידיה) ורבי מנחם בר' יוסי, שהמקדיש כמוכר, ולא הקדיש את הבור והגת והחרוב.

ב. לר' עקיבא ולחכמים – המקדיש מקדיש בעין יפה, והקדשו כולל גם את הקרקע. וכשהוא פודה – פודה לפי חשבון חמשים שקל כסף לבית כור (כ"ה שיטת רשב"ם. ואילו ר"י ורשב"א ור"ן כתבו שכיון שמקדיש בעין יפה, פודה את האילנות בשוויהן ואת הקרקע בפני עצמה בחמשים שקל. כשיטת רב הונא – ערכין יד). ולר' שמעון לא הקדיש קרקע עמהם, ופודה בשווים.

דף עה

קלא. מה מידת המשיכה הנדרשת ל'קנין-משיכה' בספינה ובבעלי חיים?

בספינה (ובשאר חפצים כבדים – ע' רא"ש ורשב"א; חו"מ קצח, ג) – רב אמר: כיון שמשך כל שהוא (—טפח או חצי טפח. רשב"ם. וע' במפרשים) – קנה. ושמואל אמר: לא קנה עד שימשוך את כולה. (והלכה כשמואל בדיני. קצח, ג. ז).

בבעלי-חיים – מחלוקת תנאים; לת"ק, כיון שעקרה יד ורגל – קנאה. (וכן הלכה. קצו, ג). ולרב אחא (ואמרי לה: רב אחא) – עד שתהלך מלא קומתה. כלומר, שתעקור ארבע גפיה. (ר"ש ותוס').

דפים עה – עז

קלב. א. באלו מעשי-קנין נקנית ספינה?

ב. הבא לקנות שטרי-חוב של פלוני – כיצד הוא קונה?

א. אם היא עומדת בסימטא (או ברשות של שניהם, המוכר והקונה) — במשיכה. ונחלקו רב ושמואל במידת המשיכה, כנ"ל. (ורבנו תם סובר, שאף מסירה מועילה בסימטא, דלא כרשב"ם ור"י ועוד).

וכן אם היא ברשות הרבים, יכול למשכה לסימטא. אם היא ברשות המוכר (או ברשות המשותפת, או חצר של אדם אחר. עתוס') — שוכר ממנו את מקומה ונקנית לו בקנין 'חצר'. ומשיכה בתוך רשות הרבים אינה מועילה, אולם ניתן לקנותה שם ב'מסירה' — שאוחז בחבל שלה וכדומה, ללא שמזיזה ממקומה. (ונחלקו ראשונים אם צריך מסירה מיד המוכר ליד הקונה ממש, או די שאוחזה במצות המוכר). ואם אמר לו 'לך משוך (לסימטא) וקני' — נחלקו תנאים אם בדוקא הוא, ואינו קונה אלא במשיכה, או יכול לקנות אף ב'מסירה'. (והלכה כחכמים ש'קפידא' הוא. קצח, ז).

(ניתן לקנות ספינה גם בקנין חליפין, וב'אגב קרקע'. אבל לא ב'שטר').

ב. נחלקו תנאים אם 'אותיות' נקנות במסירה. (רבי. וכן סברו אמיר ורב אשי. וע' בראשונים גרסאות חלוקות), או לא די במסירה לבדה אלא צריך לכתוב שטר נוסף. ומפרש בו 'קני לך הוא וכל שעבודו' — רב פפא. (כן דעת חכמים. וכן נפסק בשו"ע סו, א).

ומסירה שאמרו כאן — כתבו כמה ראשונים שאינה מועילה ללא שיגביה, (או שימשוך — בשק מלא שטרות שאין דרכו בהגבהה), אלא נקטו לשון 'מסירה' משום שבשטרות צריך מסירה מיד ליד, או כדי לומר שצריך 'דעת מקנה' ואינו מועיל לזכות מן ההפקר בשטרות, לפי שאין גופן ממון, או מפני טעמים אחרים. (אם כתוב בשטר שמשעבד עצמו לכל המוציא שטר זה — י"א שנקנה במסירה (או ב'חליפין') ללא כתיבה. ויש חולקים. ע' תה"ד — שלא, ומובא ברמ"א סו, א; ש"ך שם).

יש סוברים שאין 'אותיות' נקנות ב'חליפין' (רב יהודאי גאון; רמב"ן — מובא בשה"ת נא, ועוד. והתוס' בב"ק יד: נסתפקו בדבר. ויש שסברו שמועיל. ע' במובא בתה"ד שלא).

קניית שטר-חוב אגב קרקע — מחלוקת הראשונים; להרי"ף, הרמב"ם, וכ"נ בשו"ע (סו, י) — קונה. ולר"ח, רא"ש וכ"נ ברמ"א שם — לא קנה. ועתוס' יבמות קטז. ד"ה אותיות.

(ואם המנהג פשוט בין הסוחרים ששט"ח נקנה ללא כתיבה ומסירה — קונה, וכדין 'סיטומתא'. וע' בשו"ת מהר"ם לובלין — כב).

נחלקו ראשונים על עצם מכירת שטר-חוב, האם תוקפה מן התורה או מדרבנן.

דף עז

קלג. מהי מחלוקת התנאים האם 'הדמים מודיעים' אם לאו?

המוכר את 'הצמד' ונתן דמים יתרים כדמי הצמד והבקר יחדיו, ובמקום שרוב (או חלק. ע' ראשונים) קוראים לצמד 'צמד' ולבקר 'בקר' ויש גם שקוראים לבקר 'צמד' — האם הדמים שנתן הלוקח מהוים הוכחה שכוונתו היתה גם לבקר (ר' יהודה), או אין הדמים הוכחה (חכמים). והלכה כמותם. רכ"ד ח, ואזי, אם ההפרש בין מחיר הצמד לדמים שנתן, אין הדעת טועה בו — קנה את הצמד, ועודף הדמים — מתנה. ואם הדעת טועה — אין כאן מתנה, והרי זה כשאר דיני אונאה, שבשטרות — קנה ומחזיר אונאה, יתר מכן — בטל המקח.

ואולם אם כולם קוראים לצמד 'צמד' ולא לבקר — הכל מודים שלא קנה את הבקר. ואם כולם (או אף רובם. כ"כ הרמ"ה ומובא בטור וברמ"א) קוראים לבקר 'צמד' — הדמים ראייה שכוונתו היתה לבקר. (כתבו ראשונים, שאף חכמים מודים ש'הדמים מודיעים', כאשר אין סתירה מצד הלשון, (כגון: להוכיח אם השור נקנה לרידיא או לחרישה). וכן כתבו, שאם חזקת ממון מסייעת לדמים — הדמים מודיעים לכו"ע).